Timişoara, 1895. Anul II. Nr. 221. Joi în 5 (17) Octombre.

DREPTATEA

Apare în fie-care ḑi de lucru la amiaḑi.

Preţul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci.) — **Numeri singuratici 5 cr.** — **Tacsa de inserţiuni:** 1 cm. □ 1 cr., plus 30 cr. timbru.
Toate abonamentele şi tacsele se plătesc în Timişoara.

Redactor responsabil: **Adrian P. Deseanu.**

Redacţiunea şi Administraţiunea: Timişoara, cetate trada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse,) Nr. 4
Telefon (linia de stat Viena, Budapesta, Arad) Nr. 4.

Cei doi ani din urmă.

Timişoara, 17 Octobre n.

De la începutul erei constituţionale încoaci pareni-se că în privinţa »energiei« patriotice cei doi ani din urmă au fost cei mai grei şi cei mai plini de fulgere şi trăsnete politice cari s'au descărcat asupra individualităţii şi organismului nostru românnaţional politic.

În acest interval de timp ni-s'a răpit din partea energicului sistem guvernamental de stat şi unica dintrĕ puţinele libertăţi constituţionale-politice, de cari până ací poporul român, *al doilea popor în regat*, puteá neconturbat şi neoprit din partea guvernului, sĕ facă us spre a-şi manifestá vieaţa şi esistinţa sa naţională: libertatea de a se întruní prin delegaţii sĕi în cunoscutele conferinţe din Sibiiu şi a consultá asupra sorţii sale politice-naţionale.

În acest interval de timp s'au deschis şi umplut mai toate temniţele statului, de toate categoriile, cu bărbaţi aleşi, zeloşi şi distinşi în vieaţa socială a neamului nostru.

În acest restimp s'au pornit din partea deţinĕtorilor puterii de stat persecuţiunile sistematice şi nemiloase contra tuturor corporaţiunilor şi întrunirilor noastre politice, culturale, literale. Chiar şi câte pentru un cuvênt de aderinţă, de însufleţire, de *mângâiere* sau de *durere*.

Tot sub durata acestor doi ani s'au ţesut în contra noastră şí cele mai rafinate intrigi cu mişeleştile lor ispite.

În fine tot în decursul acestor doi ani s'au adus, sancţionat şi pus în practică şí cunoscutele legi perhorescate de noi: legile »politice-bisericeşti« cu cunoscutele lor tendinţe ostile faţă de noi.

Care este resultatul acestui nefericit period?

Noi am suferit, am îndurat mult. Am fost siliţi sĕ cedăm şi sĕ ne supunem forţei majore, care usând de puterea esecutivă a statului, ne-aşí brutalisat.

Am suferit atât fisice, cât şí sufleteşte.

Dar' nu am încetat nici măcar pentru un moment a constátá, că nedreptate ni-s'a făcut.

Ear' în *inimile noastre*, în *convingerea şi în conştiinţa* noastră pofta de umilire, abaterea de la calea noastră, de la programul şi politica noastră naţională, rădĕcină nu a prins.

Din contră: am ţinut şi ţinem neclintiţi la programul nostru naţional şi la solidaritatea noastră pe terenul luptei generale politice-naţionale.

Faptice ne a disolvat guvernul, şi, în credinţa sa, ne-a distrus. Dar' aceasta credinţă a guvernului este o simplă sinamăgire; căci noi în simţemintele şi convingerile noastre nici disolvaţi, nici distruşi, ci din contră: una suntem. Doară mai uniţi aḑi, de cât ori-când altă-dată, în cugete şi în simiri!

Faptele dovedesc aceasta.

În palaturi, în temniţă, în munţi şi codri, a casă sau în ţeri străine: ori-unde şi pretutindenea românul din acest regat nu ştie de alta, nu visează de altă, de cât de programul naţional şi de solidaritatea naţională.

Nici guvernul, nici momelele, nici intrigele cu nedemnele lor calumniări şi suspiţionări, nici întimidările, şi nici chiar totala întoarcere a feţei de către noi, cu un cuvênt ḑis: nime pe lume nu a putut obţinè resultatul nenumĕratelor metehne, resultatul mult dorit: de-a ne vedè încăeraţi pe noi inşine întrĕ noi, sau macar numai divisaţi şi constituiţi faptice în partid »moderat« sau »ultraist«.

N'a succes nimĕnui a străbate printrĕ noi în sinul partidului nostru spre a depune ací sĕmênţa discordiei, a divisării sau a distrugerii partidului nostru.

Nu s'a aflat — în partea *noastră* — un singur om, care fie din oportunitate, din rĕsbunare, din desgustare sau din vanitate ori din ambiţiune personală, ar fi părăsit, măcar numai momentan, partidul nostru şi principiul solidarităţii, ci din contră, toţi la olaltă şi unul ca unul au stat în şirul luptătorilor şi cu însufleţire, cu mândrie, cu nobil devotămênt şi cu formală bravură au jertfit, suferit, lucrat — pentru manţinerea solidarităţei.

Eată vîrtutea celor de a casă: celor ce au jertfit şi suferit — *în liber*, nu în temniţe!

Eată isbânda noastră, a românilor aderenţi la programul nostru naţional şi la principiul solidarităţii. Acestea esistă şi aḑi în inimile şi convingerile noastre.

Noi şi ele am rĕmas întregi!

Ear' temniţele, poate că şí numai pentru-că prea peste mĕsură erau înfundate, şi pentru-că zăvoarele de pe uşile lor au trebuit sĕ se topiască de focul nevinovăţiei ce ardeá în încăperile lor, poate şí din alte consideraţiuni politice-diplomatice — s'au deschis.

Care este isbânda sistemului guvernamental şi al însuşi guvernului?

De cumva acestia au vênat după satisfacţiuni individuale, după săturarea poftelor de grandomanià şi de îngâmfare şi mărire proprie, atunci, admitem: scopurile şi-le-au ajuns, şi ei pot fi mulţămiţi, momentan, cu resultatul obţinut

În cât însĕ ar fi avut scopuri adevĕrat politice şi patriotice, atunci ei nu au profitat de cât de o învĕţătură pentru dînşii.

Din esperinţele acestor doi ani sistemul

Foişoara „Dreptăţii“

Casa afurisită.

Novelă.

Traducere de **N. C. St.**

(Continuare.)

II.

Cu o lună mai târdíu a ajuns Henric la Bucureşti şi a descălecat la hotelul Hugues. — Îndată ce şi-a ocupat postul şi-a căutat o casă, pentru că se feriá de vieaţa de hotel. Mai multe i-s'au recomandat, cercetându-le însĕ nici una nu i-a plăcut; erau ori prea mari, ori prea mici, ori necurate, ori prea scunde. — El din contră voiá, ca locuinţa lui sĕ aibă feresti mari, spaţioase, şi gradină, fie această cât de mică.

Trecênd pe strada Română observà o casă albă a cărei aparenţă l'a răpit.

„De aşi putè-o închiriá“, dise el.

Din întêmplare găsì un servitoriu, pe care 'l trimìse pentru de a luá informaţiuni.

Acesta se re'ntoarse după câteva minute şi-i spuse că edificiul e nelocuit.

Frontul casei erá pe jumĕtate acoperit cu frunzele arborilor; ear' grădina plină de flori, curtea părăsită şi pardosită cu marmor negru şi alb; odăile erau spaţioase şi elegant mobilate; la stânga se aflá un cabinet de lucrat.

Mobilele erau cioplite din stejar. Biblioteca cea mare, care pare a fi fost afurisită, erá într'un colţ. Masa de scris, o oglindă de Veneţia în nişte cadre pompoase, tot luxul acesta, care dispune aşa de uşor spiritul omului spre meditaţiuni, i-se părù, că consună cu gustul sĕu. — El întrebà de preţ, fiind gata de a solví ori şi ce sumă. — Dar' servitoriul, care i arĕtáse casa, n'a ştiut condiţiunile proprietariului. — Ştiá numai că proprietariul nu voeşte a vinde şí mobilele. — „Numai mobilele pe cari le vĕd“, întrebà Henric. — Servitoriul primì adresa de la Henric şi promìse de a vení seara el în persoană şi a aduce rĕspuns. — El a şi venit seara pe la 8 oare, şi împărtăşì lui Henric, că chiria face şese sute galbeni la an.

„Bine“, ḑise baronul, „primesc“.

„Numai ceva aşi voí sĕ-ţi împărtăşesc“, ḑise servitoriul.

„Ce?“, întrebà Henric.

„Credi Domnia-ta în vrăjitori.“

„Din norocire nu.“

„În sfîrşit chiar de n'ai crede, aceea e tot una“ . . . .

„Nu e tocmai lucru plăcut“ . . . .

„Ce?“ repetà tinerul preumblându-sĕ fără răbdare.

„Ascultă! Se ḑice, că casa aceasta e fără noroc. Acela care a zidit'o s'a spânzurat, după ce a perdut şepte mii de galbeni la masa verde.“

„Eu nu joc“, rĕspunse Henric.

Nepotul sĕu, care locuìse mai târdíu în casa aceasta, s'a aflat într'o dimineaţă spânzurat în locul acela, unde se spânzuráse unchiuso; dar' nu s'a putut ştí nici de cum, cine a îndeplinit faptul acesta de desperare.

Mie mi-s'a urît de vieaţă, rĕspunse Henric. Şi mai pe urmă ce am eu cu cei spânzuraţi. — Ei şi-au ales o moarte urîtă.

Tu vei vení mâne dimineaţă şi mĕ vei conduce la proprietariul casei. Eu voiesc a face tot ce e posibil. Pentru ascultarea ta eată cinci louisd'ori.

Servitoriul mergĕnd cugetá în sine. Curioşi îs străinii. Eu unul nu aşi luá o casă unde s'a spânzurat cineva, măcar de mi-ar cinstí-o.

După opt ḑile Henric de Büchnerdt învità câţiva tineri nobili, cu cari făcùse el cunoştinţă, de-a vení spre a-şi petrece în locuinţa sa nouă din strada Română. Prânḑul a decurs foarte víal. Unul dintrĕ oaspeţi începù a povestí despre sinuciderea primului proprietariu, cum adecă acela s'a spânzurat lângă bibliotecă. El se sculà de la masă spre a esaminá locul.

Ştii Domnia-ta, ḑise un amploiat tinĕr, că nu ne faci nici o plàcere cu aceea, că ne povesteşti cum s'a spânzurat, după florile acestea, stând pe un scaun mic, pe care l'a împins cu piciorul în stânga etc. etc. . . . nu, şi ţinênd un pocal cu şampanie în mână strigà: Eu propun că sĕ ne întoarcem la masă. Dracul i-a pus sĕ se spânzure?

Henric surìse. Dar' domnilor, fiţi numai veseli, că eu am vĕḑut şí alte lucruri. Ascultaţi numai. — În castelul tatălui mĕu, unde am petrecut o parte din earnă pe timpul vênatului, se ḑiceá, că ar fi o mulţime de spirite necurate, cari se preumblă noaptea pe lună. Oamenii 'şi făceau cruce, când treceau seara pe din 'naintea porţii. — E drept că în sala unde se ţineau armele se produceau adese sunete misterioase, cari făceau asupra celor ce întrau pentru prima-dată în lăuntru, o impresiune foarte curioasă. Ei bine, dar' eu pe lângă toate acestea nici odată n'am făcut nimic, că sĕ am somn bun şi visuri dulci şi line.

O umbră trecù pe din 'naintea frunţii lui, care venìse spre a-i aduce a minte, că ea e aceea, care i-a adus epistola în care i-se împărtăşeşte vestea, cum că Nadège e morboasă.

Se re'ntoarserà earăşi la masă, căci povestea baronului aduse toţi oaspeţii în voia cea mai bună. Fie-care povestì cate ceva, şi când se despărţiră la vre-o douĕ oare dimineaţa, nimĕnui nici că-i treceá prin minte, că în cabinetul de lucrat erau doi spânzuraţi.

şi guvernul actual poate învêţá, *că motivele naţionalismului, care pe cale restaurativă a scos poporul român al acestui regat din aglomeraţiune şi l'a redat şie-şi, i-a designat totodată şi calea desvoltării sale ulterioare.*

Şi aceste motive ale naţionalismului nu se pot stirpi din inimile românilor din acest regat prin nici o putere fisică, cu atât mai puţin prin forţă brutală, prin apucături măiestrite, prin şovinism etc.

Onorabilul sistem guvernamental şi guvern poate observá — dacă vrea — că în ḑiua de aḑi atât între români cât şi — preste tot — la alte popoare, cele mai luminate spirite, cele mai mari genialităţi literare-ştientifice şi politice-diplomatice prin lucrările şi productele lor *nutresc şi înflăcărează simţul naţional* în popoare, şi acest simţ tot mereu creşte, se întăreşte şi se lăţeşte.

Onoratul guvern poate fi convins, că românii, la rêndul lor, ca bărbaţi sedaţi şi moderni în politica lor, nu vênează după pofte de mărire chimerică, ci şi-au impus numai astfeliu de scopuri politice, pentru a căror ajungere ei se ţin capaci şi pe cari cred, că le şi pot ajunge şi manţinè prin propriele lor forţe morale şi materiale.

Românii ştiu, că nimic nu e aşa de desastros pentru un partid politic — cum este şi însuşi guvernul ungar în ḑiua de aḑi — de cât *ridiculositatea.* Ridiculositatea ucide în Paris, Londra sau Berlin, ca şi în Budapesta.

Regele în Zagrabia.

Timişoara, 16 Octobre n.

Punct la oarele 9 şi jumêtate prin bubuitul tunurilor s'a anunţat sosirea Monarchului. În suita Maj. Sale erau ministrul-president baronul Bánffy, banul Khen-Hédervàry etc.

Pre peron îndată l'a sulutat - primariul Moşinsky. El ḑice, că bunăvoinţa regelui de a luá parte la deschiderea noului institut cultural şi asigură pe Monarchul despre credinţa şi supunerea locuitorilor din Agram. Primariului i-a rĕspuns regele următoarele:

Cu deosebită plăcere primesc asigurarea neclintitei fidelităţi şi supuneri ce mi-o prestează cetăţenimea capitalei Agram.

Eu păstrez interesul cel mai cald pentru progresul cultural al iubitului mĕu regat Croaţia şi Slavonia, şi cu mare bucurie am venit sĕ iau parte la deschiderea acestui nou institut cultural.

Primiţi multămita Mea pentru cordiala salutare şi fiţi convinşi, că foarte bucuros voiu petrece câteva ḑile în mijlocul DVoastre".

De aici Monarchul s'a dus în palatul Banului.

La 10 oare s'a început primirea deputaţiunilor.

Cea dintâiu deputaţiune a fost deputaţiunea Clerului. În numele Clerului catolic a fost salutat de către archiepiscopul Possilovics cu următoarele:

Majestatea Voastră Cesaro-regească!
Preaîndurate Împĕrate şi Rege!

Preasupusul episcopat catolic croat-slavon, capitlul metropolitan de Agram şi ceialalţi representanţi ai clerului depun înaintea Majestăţii Voastre apostolice omagiul supunerei lor. Noi privim adecă la Regele nostru apostolic ca la cel mai graţios şi cel mai puternic apĕrătoriu cu adâncă frică reverenţială şi cu cea mai mare încredere. Este convingerea noastră cea mai adâncă, că religiunea Domnului Nostru Iisus Christos formează adevĕratul fundament nu numai al unei vieţi fericite pe această lume, ci şi a unei esistinţe liniştite şi îndestulite a temerei de Dumneḑeu şi onestităţii ce se recere pe acest pământ, după cum ne învaţă şi Apostolul Pavel. De aceea ne nisuim şi ne vom nisuí din toate puterile noastre, ca predicând evangeliul lui Christos cu cuvêntul şi cu fapta, sĕ ne împlinim datorinţele faţă de Dumneḑeu şi totodată faţă de Regele apostolic şi apĕrătoriul nostru. Noi vom fi fericiţi de a dobândí pe această cale îndestulirea preaînaltă a Maj. Voastre. Însufleţiţi de astfeliu de cugetări, de astfeliu de simţĕminte, ne rugăm totdeauna lui Dumneḑeu, ca El sĕ ne păstreze nouă la mulţi, mulţi ani cu sănĕtate şi putere vioaţa scumpă a preaînduratului nostru Împĕrat-Rege, spre mângâierea s. biserici catolice, spre fericirea tuturor popoarelor acestei mari şi puternice monarchii şi mai vêrtos a poporului croat, şi strigăm cu sinceră bucurie: Trăiească Majestatea Sa Cesaro-regească preaînduratul nostru Împĕrat şi Rege apostolic!

La aceasta Monarchul a rĕspuns:

Cu sinceră bucurie primesc asigurările despre fidelitatea şi supunerea Dlor Voastre, în care vĕd firma garanţă, că D-Voastre mĕ veţi sprigini în tendenţele mele, ce tind spre apĕrarea intereselor bisericei şi statului, putênd D-Voastre face aceasta îndeosebi prin lăţirea religiosităţii, a adevĕratei moralităţi şi a iubirei creştineşti a deaproapelui. Implorând binecuvêntarea Atotputernicului asupra activităţi DVoastre, Vĕ mulţămesc din inimă pentru manifestarea supunerei, asigurându-Vĕ despre graţia şi bunăvoinţa mea regească.

În numele clerului oriental-ortodox a fost salutat din patriarchul Brancovics cu următoarele:

Majestatea Voastră Cesaro-regescă!
Îndurate Doamne!

Prea fericiţi ne presentăm înaintea feţei Maj. Voastre spre a dá espresiune celei mai adânci supuneri omagiale, aderinţei şi neclintitei fidelităţi în numele nostru ca şi în numele clerului, pre cum şi în numele turmei încredinţate păstorirei preoţimei noastre: archidiecesei ortodoxe sêrbe de Carloveţ şi în fine în numele dieceselor de Pakrač şi Karlstadt.

Ne simţim prea fericiţi, că M. Voastră V'aţi îndurat prea graţios a cercetá aceste regate şi că prin aceasta visită prea înaltă a revĕrsat razele sale pe lângă toţi ceialalţi şi preste Clerul şi poporul ortodox sêrbesc totdeauna fidel supus al M. Voastre. Prin acest prea înalt act M. Voastră aţi manifestat şi de astă-dată iubirea nemarginită cu carea în asemenea mĕsură încungiuraţi toate popoarele M. Voastre. Pătrunşi de această iubire venim înaintea M. Voastre cesaro-regeşti apostolice ca a Domnului, Tatălui şi Scutitorului nostru cu cea mai umilită rugare fiască: M. Voastră sĕ se îndure a primí asigurarea despre cea mai adâncă stimă, aderinţă şi neclintită fidelitate, şi a nu denegá razele încăldităoare ale preainaltei bunăvoinţe, graţie şi scut faţă de biserica, preoţimea şi credincioşii nostri în viitoriu. Aceste sincere dorinţe ale noastre le însoţim cu esclamarea: M. Voastră sĕ trăiască întru mulţi ani.

Maj. Sa a rĕspuns:

Vĕ mulţămesc din inimă pentru repetata manifestare a probatei DVoastre fidelităţi şi aderinţe, şi nu dubitez, că cu patriotică promtitudine veţi sprigini nisuinţele mele părinteşti îndreptate spre ocrotirea bisericei DVoastre şi că, fideli vocaţiunei voastre evangelice, veţi face toate, ca sĕ revĕrsaţi în inimile credincioşilor Vostri morala creştinească, concordia şi iubirea deaproapelui. Binecuvêntarea cerească sĕ vĕ însoţiască activitatea şi fiţi convinşi despre nestrămutata mea graţiă şi bunăvoinţă.

La alocuţiunea comunei bisericeşti evangelice rostite prin preotul *Colacec*

Maj. Sa a rĕspuns:

Primiţi mulţămita Mea pentru asigurările despre fidelitatea şi aderinţa Voastră. Cu bucuriă aud că, vĕ simţiţi identificaţi cu concetăţenii de alte confesiuni ale acestei ţeri în privinţa egalităţii de drept şi a datorinţelor patriotice. Asigur comuna bisericească despre ulterioara mea ocrotire şi graţiă regală.

La alocuţiunea comunei israelitene rostite prin preşedintele ei *Siebenschein*

Maj. Sa a rĕspuns: Primesc cu mulţămită descoperirea supunerei şi a aderinţei nutrite faţă de Mine şi de casa Mea. Cu plăcere aud, că vĕ simţiţi a fi fiii acestei ţeri, asigurându-vĕ despre perpetua mea bunăvoinţă şi graţiă.

Urmând deputaţiunea dietei provinciale croate conduse de preşedintele sĕu Vasa Giurgievič, care în alocuţiunea sa intonează fidelitatea, supunerea şi bucuria poporului, apoi de repeţite-ori regatele Croaţia, Slavonia şi Dalmaţia urează M. Sale vieaţa îndelungată.

La acestea M. Sa a dat următoriul rĕspuns:

Cu plăcere primesc asigurările de fidelitate şi de supunere ce mi-le adresarăţi mai nainte. Am fost deja în posiţia, ca dietei provinciale, în a cărei representare aţi venit, sĕ i esprim recunoştinţa pentru activitatea ei sacrată binelui ţerii, servindu-mi deodată spre mare îndesturile, că şi cu această ocasiune pot repetá această îndestulire. Nu dubitez, că dieta provincială şi în viitoriu îşi va împliní pe deplin misiunea de a conlucrá spre binele ţerii. Mulţămindu-vĕ din inimă pentru felicitările aduse, vĕ asigur despre bunăvoinţa Mea regească.

În numele comitatului *Zagrabia* comitele suprem *Covacevici* ca conducătoriu al deputaţiunei, în alocuţiunea să a intonat respicat „*Regatul Croaţiei, Dalmaţiei şi Slavoniei*, apoi abundantele ferici de cari se bucură poporul acestor regate din partea Maj. Sale, şi că aceste regate vor cultivá cu sinceritate legătura comună de stat cu ţerile coroanei Sântului Stefan.

Maj. Sa a rĕspuns: Cu deosebită plăcere vĕd adunaţi în giurul meu representanţii comitatelor şi ai oraşelor situate în sinul lor, din iubitele Mele regate Croaţia şi Slavonia. Cu 26 de ani înainte de asta tot la acest loc am dat espresiune aşteptării mele, ca pactul de stat încheiat între regatul meu Ungaria şi între regatele Mele *Croaţia, Dalmaţia şi Slavonia* sĕ promoveze binele material şi spiritual al regatelor Mele Croaţia şi Slavonia.

În organisaţia sa politică poporul, cuprinḑênd cu înţelepciune relaţiunile reale, s'a pus pe acest temeiu, ear' resultatele, în consecinţă cu aşteptarea Mea, nu au lipsit.

Administraţiunea publică, justiţia şi causa instrucţiunei, graţie mijloacelor ce legile aduse în urma pactului ţerii le pune la disposiţiă, sunt reorganisate într'un mod corĕspundĕtoriu recerinţelor, şi pe toate aceste terene se face observabilă o activitate potenţată spre promovarea binelui ţerii.

Legea de împăcare basată pe principiul unităţii de stat a tuturor ţerilor aparţinĕtoare sântei Coroane Ungare, otere — pre cum esperinţa a arĕtat — spaciu suficient de mişcare în scopul consĕrvării şi promovării intereselor naţionale ale regatelor mele Croaţia şi Slavonia, ear' DVoastre cu cât mai înalt veţi ţinĕ această unitate, cu atât mai mult veţi promová propriele Voastre interese.

Prin sincera ocrotire a acestei uniuni, pre cum tocmai promiserăţi prin vorbitoriul vostru, lucraţi în modul cel mai mănos pentru prosperitatea şi mărimea ţerii proprie ca şi a celei comune.

Fiţi asiguraţi de graţia şi graţiositatea mea şi duceţi esmitenţilor Vostri salutările mele regeşti.

Îndrumări practice pentru legile noue bisericeşti.

Cred, că nu fac un lucru superfluu, dacă voiu dá unele îndrumări practice în termini scurţi, ce are acum fieşte-carele a face, după ce au întrat în vigoare legile acestea. Căci e drept, că legea numai atunci e lege adevĕrată, dacă e basată pe conştienţa şi simţul de drept implântat în inima omului din partea lui Dumneḑeu. Aceasta, pre cum ḑic, e drept. Dar' nu avem acum ce face, trebue sĕ ne supunem, spre a încungiurá pedeapsa ce ne-ar putè ajunge.

I. Căsătoria.

La căsătoriă trebue înainte de toate sĕ distingem între căsătorii pure şi micste sau amestecate. Dacă sunt micste, legea dă putere părţilor contrahente a conveni sau a hotărî înainte, că în ce religiune au de gând a-şi creşte pruncii. Aceasta convenţiune numai atunci are valoare juridică, dacă se face pre lângă formalităţile prescrise în lege, înaintea notariului public, judelui cercual, sau protopretorului. De nu fac convenţiune, atunci rĕmâne în vigoare legea, că fiii urmăresc religiunea tatălui, ear' fetele religiunea mamei.

Strigările. Strigările le poate face a) *numai* acel conducĕtoriu de matricule, care e împuternicit a legá şi contractul de căsătoriă, b) numai acela care e denumit pentru acel teritoriu unde se leagă contractul de căsătoriă, sau juridice,

---

III.

Henric se întâlnise în calea sa de la Pesta până la Baziaş cu o femeie tineră de român, care călĕtoriá spre Bucureşti. Ei erau singuri în coupé şi conversau. Pe naiă ear' se întâlniră şi se formă între ei un feliu de intimitate, care este atât de plăcută călĕtorilor, care de şi la despărţire se întrerupe, totuşi lasă suveniri plăcute. Ea se numiá Anna Corduleanu şi erá vĕduvă de doi ani. Erá de o frumseţă rară, erá una dintrĕ fiorile blondine, cari sunt particulare orientale; cu faţa albă, ochii mari vinĕţi de coloarea cerului senin. Erá de douĕḑeci şi trei de ani şi erá renumită pentru frumseţa ei, erá ca un bobocel, care ne vesteşte înainte frumseţa rosei. Ea făcuse o impresiune atât de mare asupra lui Henric, în cât el îşi propuse ori-şi-cum de a conveni cu ea în Bucureşti.

În Bucureşti o vĕḑù el pentru primadată cu ocasiunea unei preumblări. Ea se preumblă în o caleasă deschisă cu o damă mai bĕtrână. El o salută şi ea îi resalută riḑênd. După câteva ḑile la un bal arangiat de delegaţiunea engleză. Henric o observá în mijlocul unui grup de dame, unde stá şi conversá jucându-se cu evantaliul ei de perle; ea erá atât de fărmĕcătoare, în cât el o privì mult timp admirându-o. Ea cum 'l vĕḑù lăsă grupul amicelor şi s'apropiă de el.

Eu speram, că mĕ vei cercetá, ḑise ea, şi numai necesitatea de a conveni cu Domnia ta a adus cu sine arangiarea acestui bal.

El se scusă şi promise, că în ḑiua următoare o va cercetá. Apoi jucă de două-ori valsul cu ea şi în inima lui schinteia amorului începù a se aprinde, în el, care, ca toţi oamenii de Nord, nu învĕţase a iubi numai pre jumĕtate. Când inima lui a simţit prima dată amorul, a iubit el pre Nadège şi nimic nu l'a putut abate de a simţí altfel.

(Va urmá.)

unde are omul „domiciliul adevěrat sau quasi". Aceasta altcum o putem esplicá în următoriul mod:

Dacă părechia contrahentă locueşte de 3 luni în locul unde voieşte sě lege contractul de căsătoriă, atunci strigările se fac acolo. Dacă d. e. locueşte numai de douě luni şi trei sěptěmâni, sau şí mai puţin, atunci se fac în douě locuri, anume şí aici şi şí în locul de mai 'nainte.

Dacă cineva nu are domiciliu permanent nicăiri, atunci strigările se fac acolo unde e el atunci present, ear' de nu şede de trei luni în locul respectiv, atunci strigările se fac în locul sěu natal. Ear' dacă cineva are mai multe domiciluri, atunci strigările se efectuesc în toate locurile.

E întrebarea acum, că fiind strigat în mai multe locuri, care matriculant e competent a legá căsătoria?

Căci fata poate sě fie în Braşov, ear' feciorul în Timişoara. Întrě acesti doi pot tinerii alege.

Însinuarea. Însinuarea sunt îndătoraţi a o face înşişi contrahenţii sau părinţii şi tutorii acelora.

Timpul însinuării. Dacă tinerii şi-au defipt ḑiua căsătoriei atunci cu 3 (trei) sěptěmâni înainte trebue însinuată, — ca aşa sě se poată face şí strigările (vestirile) în biserică.

Documentele necesare la însinuare:

a) Atestat de botez, din care se vede numele, religiunea.

b) Atestat, că e încă necăsătorit, véduv, sau după lege despărţit.

c) Atestat despre starea şi posiţiunea socială.

Dacă cineva de la timpul strigărilor într'un an nu leagă contractul căsătoriei, strigările nu mai au valoare — şi de voieşte totuşi după un an a legá căsătoria tot cu aceeaşi persoană, trebue sě înceapă toată procedura din nou.

De la strigări în casuri estraordinare se poate dá şí despensaţiune. Dispensarea trebue cerută de comun de la ministrul de interne.

După-ce aşadară s'au făcut toate strigările în rênd, atunci e omul autorisat a legá contractul.

Cine e competent? A legá contractul căsătoriei e competent nu numai conducětoriul de matricule ci şí protopretorul sau în oraşe mai mari primariul (polgármester, Bürgermeister). Din aceasta urmează, că dacă eu nu voiesc, ca contractul meu de căsătoria sě fie compus din partea conducětoriului de matricule, atunci ignorându-l pe acela, mě duc simpliciter la primariu sau pretor.

Fiind în Ungaria foarte mulţi conducětori de matricule şi primari, e întrebarea: care din acestia e competent pentru casul special?

Acela, în a cărui teritoriu are omul domicilul adevěrat sau quasi, cu un cuvênt unde au fost strigările. E de însemnat, că dacă nu leagă contractul conducětoriul de matricule — care e singur competent pentru strigări — primariului sau protopretorului trebue predat documentul despre efectuirea strigărilor. Alt document nu este de lipsă, singur din acel motiv, că referitoriu la impedimente a hotărît dejá conducětoriul de matricule.

Modul de purcedere. Cu ocasiunea contractului, legea pretinde următoarele: Părechia trebue sě se presinte cu doi martori şi acolo sě se dechiare că cu respectiva (respectivul) voeşte a legá contract de căsătoriă. După aceasta conducětoriul îi dechiară în numele legii de căsătoriţi, făcêndu-i atenţi, că obligaţiunilor bisericeşti prin aceasta de feliu nu au satisfăcut.

Ca martor poate funcţioná numai om care a împlinit etatea de 16 ani.

Dacă cineva voeşte sě lege contractul pe patul de moarte, atunci dacă se dechiară înaintea oficiantului, că întru cât ştiu ei întrě dênşii nu esistă impeniment, pot legá contractul fără strigări şi fără dispensaţiă.

Bine trebue grijit însě la interpretarea acestui paragraf. Căci este oare periclu de moarte sau ba, e în totdeauna greu de hotărît — şi interpretarea acestui paragraf e lăsată în bună-chibsuinţa oficiantului.

Pedepse: Ca ordinea sě se observe, delincuenţii sunt supuşi unei pedepse grozave. Aşa d. e. *conducětoriul de matricule* dacă leagă contractul ştiind vre-un impediment, sau leagă vre-un contract, unde dînsul nu e competent, poate fí pedepsit prin amovare din post şi prin închisoare până la 6 luni. Dacă însě a comis eroarea din negrijă sau neştiinţă, poate fi pedepsit cu o sumă de bani până la 1000 coroane şi eventual amovare.

Preotul d. e. dacă sěvêrşeşte căsătoria înaintea contractului civil, devine pedepsit cu 1000 coroane, în casul al doilea cu închisoare de douě luni şi 1000 coroane.

Respectivii d. e. dacă leagă contractul ştiind că esistă întrě ei impediment prescris prin lege, devin pedepsiţi în bani până la 1000 coroane şi închisoare de 3 luni.

Din acestea am putut vedè cum, când şi pre lângă ce formalităţi se leagă căsătoria aşa numită civilă.

(Va urmá.)

Străinătate.

Programul de lucru al scupcinei. (Belgrad, 16 Octobre.) Pentru procsima sesiune a scupcinei sunt pregătite projectele de lege despre reorganisarea curţei de cassaţie, despre înfiinţarea tribunalelor comerciale, este apoi în lucrare un project de lege, care sě asigure independenţa amploiaţilor de stat faţă cu dominaţiunea de partid. De importanţă deosebită e projectul de lege despre *reorganisarea armatei*, care se elaborează la espresul mandat al regelui.

Cancelarul Rusiei în Germania. (Berlin, 16 Octobre.) Aḑi dimineaţa principele *Lobanov* a plecat spre Petersburg. Împěratul i-a donat posa prověḑută cu propria subscriere.

(Paris, 16 Octobre). *Temps* într'un articol ce se ocupă cu petrecerea cancelarului rusesc în Berlin ḑice, că visita aceasta numai întru atâta are importanţă politică, întru cât eventual *ţinteşte intr'acolo, ca Rusia şi Francia sě se alăture la tripla alianţă în privinţa acţiunei colective ce o vor desvoltá marile puteri la Constantinopol cu privire la cestiunea armeană.* Temps ar regretá, dacă cele cinci puteri ar desvoltá o astfeliu de acţiune paralelă în sensul lozincei „a merge separat şi a loví colectiv", şi ţine a fi mai consult o acţiune duplă.

Ḑile grele pentru guvernul Franciei. (Paris, 16 Octobre.) Oposiţiunea se pregăteşte se presinte în ultima şedinţă a camerei douěḑeci şi cinci interpelaţiuni, întrě cari despre escesele din Carmeaux (bătei întrě lucrătotii francezi şi italieni), despre Madagascar şi una în afacerea teatralistei Berta Klein, pe carea Sarah Bernhardt a internat'o într'o casă de sănětate.

Revolta din Turcia. (Constantinapol, 16 Octobre.) La recercarea consulului francez din *Trapezunt o corabia a societăţei Messagerie a sosit acolo spre a luá pe cei ce se refugiează.* De şí n'au obvenit noue escese, în oraş totuşi domneşte mare panicě. Numěrul celor ce au căḑut jertfe esceselor sângeroase este preste 500.

La Poartă au sosit rapoarte, că *cete de armeni au năvălit în vilajetul Erzerum preste graniţa rusească.*

Comitetul armean a silit eri pe toţi comercianţii armeni sě-şi ţină prăvăliile închise. În biserica din Pera eară s'au refugiat 150 de inşi, ear' în cea din Galata 60, din causă că în unele suburbii din Stambul, apoi la „Cornul de aur" şi în cuartierul Kassim paşa şi Haskioj s'au întêmplat earăşi bătěi. Numěrul victimelor nu se ştie. O altă causă a refugiărei prin biserice e şí aceea, că poporaţiunea sěracă în chaosul ce domneşte nu are nici locuinţă şi nu-şi poate căştigá nici mijloacele de traiu, apoi că pe armenii cari locuiesc isolaţi în cuartierele turceşti i-a pătruns frica şi că comitetul armean lucră din toate puterile la aţiţarea spiritelor. Şí în poporaţiunea mohamedană e mare agitaţiunea din causa faimelor de tot feliul; aşa de es. se respândeşte faima, că armenii vor obţinè în curênd foarte mari concesiuni, — ceea-ce mohamedanilor nu le place. — În ḑilele din urmă eară s'au făcut numeroase deţineri. Întrě deţinuţi se află şí turci.

(Belgrad, 16 Octobre.) Comitetul macedonean şi-a suspendat activitatea şi numai după resolvarea cestiunei armene va întrá de nou în acţiune.

(Londra, 16 Octobre.) *Daily News* are din Constantinopol ştirea, că în *Ak-Hissar* — la depărtare de 120 miluri de la Constantinopol — vulgul a atacat poporaţiunea armeană. *A omorit 50 oameni şi a rănit grav pe foarte mulţi.* Şí piaţa a jăfuit'o. Autorităţile fac după putinţă totul pentru apěrarea creştinilor.

Daily Chronicle are tot din Constantinopol raport cu datul de 14, că ambasadorii Angliei, Franciei şi Rusiei au subscris eri nota ce e a se înaintá Porţei şi au predat'o ministrului de esterne *Said* paşa. *Se consideră de rěu augur, că până după amiaḑi n'a sosit nici un rěspuns.* La cas, că rěspunsul va întârḑiá şi mai mult, *ambasadorii au de gând sě deie Porţei* **ultimat,** *cum o făcuseră aceasta şí în 11 Maiu.* Vor abstá însě de la pretensiunea, de a se denumí pentru armeni comisariu suprem creştin.

Times raportează, că ambasadorii Austro-Ungariei, Rusiei şi Franciei au comandat câte-un vas de rěsboiu la malurile Trapezuntului.

(Londra, 16 Octobre.) Din *Odessa* se raportează, că Rusia face procurări de imensă mulţime de prav de puşcă pe seama armatei din Caucaz. Ministrul de rěsboiu a aşeḑat mai multe regimente la graniţa turcească.

Cronică.

Timişoara, 17 Octobre n.

Taaffe morbos de moarte. Taaffe Eduard, fostul ministru-president austriac, s'a îmbolnăvit nu de mult, şi acum, după cum se telegrafează din Viena, e de tot morbos; fiind-că pre lângă morbul sěu cel vechiu s'au adaus şí altele, periclul e iminent. Albert, consilieriul curţii, a fost telegrafice chiămat lângă patul morbosului.

Cum se stimează căsătoria civilă? Lupta contra căsătoriei civile se începe. Cel dintâiu care a ignorat aceasta lege nefericită a fost un predicator evangelic din comitatul Hajdu. Al doilea a fost un preot catolic din Ciongrad, care a cununat doi tineri cari nu s'au cununat „civileşte". Se ḑice că matriculantul a şí făcut deja arětare la judecătoria competentă. În Fiume plebanul abate Bedini a denegat edarea actelor necesare la cununia unei părechi ce doriá sě se cunune „*civileşte*". Matriculanţii abḑic unul după altul; acum de curênd au abḑis vre-o şepte inşi. Mulţi nu ştiu ce sě facă cu tipăriturile primite spre îndeplinirea noului oficiu. În Cluşiu matriculantul ḑice, că de şí lucră câte 10—15 oare pe ḑi, totuşi nu are nici un resultat şi deja până acum lucră cu 80% restanţă! În Girodtótfalu, (cercul tatălui căsătoriei civile, signor Wekerle) s'a denegat suportarea speselor ear' tabla pe care se puneau „*strigările*" civile — au spart'o. În alte locuri au furat'o. Într'o comună din Bihor au spart ferestile matriculantului. — Eată succesele „liberale".

O femeiă ucigaşă. O femeiă din Italia cu numele Gaëtana Stimoli a atras la sine mulţi copíi promiţêndu-le bomboane şi zacharicale, pe cari le amestecá cu vin şi cu fosfor. Nefericiţii copíi muriau apoi mai târḑíu în cele mai cumplite chinuri. — Douěḑeci şi trei de copíi a repus ea în feliul acesta. Nefericita femeiă fiind arestată şi-a mărturisit crimele, ḑicênd, că ea a voit sě se rěsbune pentru că doi prunci ai sěi muriseră de farmece. — Mulţimea indignată a voit sě ucidă pe pěcătoasa femeiă si numai poliţia a putut'o mântuí. — In urmă s'a constatat, că nefericita e nebună. Şi-a perdut minţile de jale după copilaşii sěi.

Câte venite au la ḑi monarchii? Revista engleză „Society" a compus lista venitelor ce le are la ḑi fie-care monarch. Din aceasta listă aflăm, că ţarul Rusiei are la ḑi 75 mii venite, sultanul 50 mii, împěratul-rege al Austro-Ungariei 30 mii, regele Italiei 20 mii, regina Angliei tot-atâta, împěratul Germaniei 25 mii, ear' regele Belgiei numai 5 mii. În republice: presidentul republicei franceze are 2 mii, ear' presidentul Statelor-Unite din America de nord trebue sě se mulţumiască numai cu 450 fl. la ḑi.

Avis. Domnul Dr. Izidor *Pop*, advocat, şi-a transpus cancelaria din Sighetul Marmaţiei la *Lugoş*. Recomandăm pe tiněrul advocat publicului român.

Avis. S'a convocat, după cum se ştie, adunarea generală a „Societăţii pentru creerea unui fond de teatru naţional român", pe ḑilele 14/26 şi 15/27 Octobre a. c. la Braşov. Comitetul arangiatoriu se va îngrijí, ca fie-care oaspe sě primească pe atunci cuartir gratuit. Rugăm deci, ca cei ce doresc a luá parte la adunarea generală, pre cum şí la festivităţile ce se vor arangiá cu acea ocasiune, sě binevoească a se insinuá până cel mult la 10/22 Octobre a. c. la Dl Grigorie Birea, comerciant în loc, spre a putè luá měsurile de lipsă pentru încuartirare. Braşov, 1/13 Octobre 1895. Comitetul de primire.

Mai nou.

Noul guvern al României.

Ştirile telegrafice din Bucureşti constată întêmplata *dimisiune* a cabinetului *Catargiu* şi numirea unui nou ministeriu *liberal.* Eată numele ministrilor din noul cabinet: Dimitrie *Sturdza,* presidiu şi esterne; *Statescu,* ministru de justiţiă; *Fleva,* ministru de interne; generalul *Budişteanu,* ministru de rěsboiu; *Palladi,* ministru al domeniilor; *Stoicescu,* ministru al lucrărilor publice; *Poni,* min. de instrucţiune şi culte; George *Cantacuzeno,* directorul jurnalului Voinţa, ministru de finanţe. Eri (în 16) noul ministeriu ar fi depus deja jurămêntul.

Posta Redacţiunei.

Dlui Petru Belu, în Zorlenţul-mic. Întreabă după tablourile acelea la librariul W. *Krafft* în Sibiiu.

N-olus. Adresa dlui Dr. Dăianu e: Kútfalva, u. p. Szász-Sebes.

Învitare de abonament

la

DREPTATEA

Cu ḑiua de 30 Septembre a. c. stilul nostru, espiră abonamentele pe al III cuartal şi cele făcute pe luna Septembre.

Rugăm şi invităm pe dnii abonaţi sĕ grăbiască cu renoirea abonamentelor, ca astfeliu sĕ remânem în curent cu espediţia foii.

Abonamentele se fac mai uşor prin mandate postale.

PREŢUL:

pe $^1/_4$ de an fl. 2.50

pe 1 lună 85 cr.

Rugăm a se scrie curat şi legibil numele abonentului, locuinţa şi posta ultimă, eventual sĕ se lipească pe mandatul postal adresa tipărită sub carea li-se trimite „Dreptatea.“

Cu stimă

Administraţia foii „Dreptatea.“

Bursa de Budapesta din 14 Octombre 1895.

Datoria de stat:

Renta de aur ung. 100, 500, 1000 . (sc. de d.)	5%	123.50
„ „ „ „ 10.000 . . . . „	4%	—.—
„ „ coroane ung. . . . . . „	4%	99.50
Obl. căilor fer. orient. 1876 . . . „	5%	126.75
„ „ „ de stat, 1889, aur. „	4½	129.—
„ „ „ „ „ „ arg. „	4½	101.75
Obl. cu premii ung., din 1870, 100 fl. buc. . . .		140.50
„ „ „ „ „ „ 50 „ „		140.—
Obl. de desdaun. regal., am., ung. . (sc. de d.)	4½%	100.75
„ „ „ „ croate . . . „	4½%	102.50
Bonuri rur. ung. . . . . „	4%	96.25
„ „ croate . . . . „	4%	97.—
Obl. regul. Tisei (Seghedin)	4%	143.75
„ hipot. croate, 100	5%	—.—
Asemnatele cas. de stat. 6 luni 100		—.—
Datoria de stat. com., hărtiă, Mai-Oct. . . .	$4^2/_{10}$	98.75
„ „ „ „ „ Febr.-Aug. .	$4^2/_{10}$%	98.75
„ „ „ „ arg. Jan.-Jul. . . .	$4^2/_{10}$%	98.50
„ „ „ „ „ Apr.-Nov. . . .	$4^2/_{10}$%	98.50
Renta de aur austr. (sc. de d)	4%	122.50
„ în coroane		98.50
Datoria de stat austr. 1854. 250 fl.	4%	149.—
„ „ „ „ 1860. 500 „	5%	147.50
„ „ „ „ 1860. 100 „	5%	158.25
„ „ „ „ 1864. 100 „		198.—
„ „ „ „ 1864. 50 „		198.—
Obl. oraş. Budapesta 1890	4½%	100.15

Monede.

Galbenul ces. şi reg. tesc.	5.95
„ „ „ „ verig.	5.93
„ austr.-ung. de 8 fl.	9.92
„ de 20 franci	9.93
20 marce	12.25
Lira de aur turcească	—.—
Argintul austr. şi ung.	—.—
100 marce germ. în papir	61.25
„ „ „ de bancă pr. 31 Iuniu . .	—.—

Publicaţiune de licitare.

Prin aceasta se aduce la cunoştinţa publică, cumcă pentru

esarendarea dreptului de têrg

al comunei **Bozoviciu** pe anul **1896** eventual şi pe anii următori **1897** şi **1 898** s'a defipt terminul de licitare pe **1-a Novembre 1895** în cancelaria din Bozoviciu la 9 oare dimineaţa, la care doritorii de a luá acest drept în arendă sunt prin aceasta cu stimă învitaţi.

Condiţiunile de licitare respective de arendă specială sunt următoarele:

1. Preţul de estimaţiune, luându-se de basă suma de arendă a anilor espiraţi, este statorit în suma de **1780 fl.** pe an, din care sumă doritorii de a licitá sunt datori a depune **10%** ca **vadiu**, adecă **178 fl.** înainte de începerea licitaţiunei.

2. Arendatorul este îndatorat a depune drept cauţiune, care se va rĕsplătí după espirarea terminului de arendă ½ din suma arendei pe un an.

Celelalte condiţiuni de esarendare sunt espuse în cancelaria notarială comunală la vederea publică în oarele oficioase.

1—2 **Antista comunală.**

Bozoviciu, la 13 Octobre 1895.

Petrovits László, m. p. notariu comunal. **Kraia Antal**, m. p. jude com.

Avis!

Doi sodali (calfe) pentru prăvăliă de mode, buni vênḑători, află la moment primire la

Schuster Sandor

în **Deva.**

Lângă ofert sĕ se alăture o posă.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de **cassariu** la infiinţându-l institut de economii şi credit **„Bocşana“** ca societate pe acţii în **Bocşa-montană** (Németbogsán, Krassó-Szörény-megye) se escrie din nou prin aceasta concurs cu termin de 30 ḑile de la prima publicare.

Emolumentele sunt:

1) 400 fl. în bani gata.

2) dreptul la tantiemă din profitul curat anual conform §-lui 45. punct c) din statutele societăţii.

De la dênsul se cere — cauţiunea recerută la institutele de bani, care se depune la cassa societăţii ori în bani, ori în hârtii de valoare, sau şi alta garanţă.

Reflectanţii au a-şi înaintá recursele lor dinpreună cu documintele, — prin cari sĕ dovedească că au pracsa recerută pentru cassari în afaceri de bancă; apoi cunoştinţă limbelor română, maghiara şi germană, — la adresei direcţiunei.

Preferiţi vor fi acei recurenţi, cari sunt şi absolvenţi ai vre-unei şcoale comerciale.

Se observă că alesul numai după serviciul de probă de un an, dacă va corĕspunde va fi defenitiv ales, iar salariul numai cu începerea activităţii institutului se va socotí şi solví.

Bocşa-montană în 2/14 Octobre 1895.

3—3 **Direcţiunea.**

Intreprinderea de călĕtoriă şi de întreţinere la milenium

arangiată din partea biroului de bilete din oraş al căilor ferate de stat,

pe seama cercetărilor esposiţiunei milenare din 1896

(sub protectoratul deosebit al înaltului guvern şi al superiorităţilor linielor ferate ces. reg. de stat)

în **BUDAPESTA** direcţiunea centrală: hotel Hungaria strada Maria Valeria.

Avem onoare a aduce la prea stimata cunoştinţă a prea dis. public cum-că am primit asupra noastră intrevenirea conducătoare a susnumitei întreprinderi pentru comitatele **Timiş, Caraş-Severin, Torontal, Baci-Bodrog, Baranya, Bichiş, Borşod, Cenad, Ciongrad** şi **Heveş.**

Agenturile organisate de noi în susnumitele comitate sunt autorisate a face cunoscute programele despre favorurile ce se vor oferí din partea susnumitei întreprinderi, a dá toate deslușirile şi a încheia învoeli.

Cu profundă stimă

Hönich M. şi consocii şi Wechsler,

Timişoara, cetate.

107 7—20

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timişoara.